

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת תצוה תשפ"ב

ריח ניחוח של עבודת ה'

ניחוח מתוק

מבין הכלים הרבים שהיו במשכן, אחד המיוחדים שבהם היה מזבח הזהב, שמוקם מול קדש הקדשים, ועליו נצטוו אהרן להקטיר את קטורת הסמים בכל יום, וכפי שאומר הפסוק בפרשתנו, "וְעָשִׂיתָ מִזְבֵּחַ מִקְטָר קֶטֶר... וְנִתְּתָה אֹתוֹ לִפְנֵי הַפָּרֶכֶת אֲשֶׁר עַל אֹרֶן הָעֵדֻת לִפְנֵי הַכְּפֹרֶת... וְהִקְטִיר עָלָיו אֶהְרֹן קֶטֶר סָמִים בַּבֹּקֶר בִּבְקֹר" (שמות ל, א-ו).

כמובן שאיני מתיימר להבין את סודותיה של הקטורת, אולם זאת כן אוכל לעשות, לצטט את דברי הרמב"ם בענין. הרמב"ם במורה נבוכים (ג, מה) מבאר את מצוות הקטרת הקטורת כך. הוא מסביר שדרך בני אדם לחוש רוממות מיוחדת כאשר הם מריחים ניחוח מתוק ומיוחד, ורצונו של הקב"ה היה, שמיד עם כניסתם אל המקום המיוחד לעבודת הבורא, ירגישו הכל הערכה והערצה למקום זה.

זהו ענין הקטורת לפי הרמב"ם - הקב"ה חפץ שריחם הנעים של סממני הקטורת יגיעו אל אפך, ויעבירו אל המוח את המסר: "איזה גישמאק! כאן הוא המקום המתוק יותר בעולם! כאן אני רוצה להיות ולהישאר!" הדבר דומה למי שנכנס אל תוך חנות פרחים, וניחוחם המתוק של הפרחים מגרה את חוש הריח שלו - זה מענג! אתה מרגיש הערכה מסוימת למקום הזה; אתה אוהב את חנות הפרחים הזו.

מעודדים תחרות

הגמרא במסכת בבא קמא (פב, א) אומרת, שכאשר עזרא עלה לארץ ישראל, הוא תיקן כמה תקנות, ואחת מהן היתה, "שיהיו רוכלין מחזירין בעיירות". ופירש רש"י, "רוכלין - מביאים בשמים לנשים להתקשט בהם. מחזירין בעיירות - ולא יוכלו בני העיירות לעכב עליהם". כלומר, על אף שעל פי דין אסור לרוכל לבא ולהציע את מרכולתו בעיר שיש מתושביה שכבר מוכרים מוצר זה, תיקן עזרא שהרוכלים המוכרים

מוצרים אלו יוחרגו מדין זה, ויותר להם לבוא ולמכור את מרכולתם בכל עיר ועיר.

ולכאורה הדבר נראה די תמוה; מה כל כך חשוב בתמרוקים אלו? הרי עזרא לא תיקן תקנה דומה עבור מוכרי סת"ם. במה נתייחדו בשמים אלו?

אמנם הענין הוא כך. כל אדם יודע, שברגע שהוא מתחתן, כל חלומותיו נגזים. מיד לאחר החופה מתחילים החיים האמיתיים, ובחיים האמיתיים תמיד ישנם מהמורות בדרך. עזרא ידע שקיימת סכנה, שברגע שיחלו המהמורות, האדם עלול לאבד מעט מהערכתו לרעייתו. למעשה זו סכנה גדולה ביותר, שכן האמת היא שאין בעולם דבר חשוב יותר מרעייתו של האדם.

להעריץ ולהעריך

מהו הדבר הכי יקר-ערך בבית? המזוזות? ספרי הקודש? לא, רעייתך היא הדבר החשוב ביותר! נניח שפורצת שריפה בבית חלילה, והמזוזות עלולות להישרף, או שכל ספרי הקודש עלולים להישרף. יתכן ואפילו יש לכם ספר תורה בבית? אין זה משנה כלל וכלל - אסור בשום אופן לכבות את האש בשבת. אבל נניח שרעייתך נמצאת בבית? אתה חייב לכבות את השריפה כדי להציל את חייה! אין בבית דבר חשוב יותר מאשר האשה.

ולכן, מצופה מכל אדם להתייחס לאשתו כאל הדבר החשוב ביותר בבית - בעל טוב מביט על רעייתו בהערצה ובהערכה בלתי פוסקות. אבל מה אפשר לעשות? לעתים האיש הוא בעל ראש קשה, אדם שאינו חושב ומפעיל את ראשו. עזרא הסופר הבין זאת - הוא הבין את המסר שאנו לומדים מהקטורת, שמוחו של האדם מושפע מדברים שטחיים כגון ריח, והוא הבין שרצון ה' הוא שהאדם יזכור תמיד את חשיבותה של רעייתו, וכדי שהבשמים יהיו זמינים תמיד עבור הנשים הצדקניות, הרוכלים קיבלו מרחב פעולה מיוחד שלא ניתן לאף אחד אחר.

המסר של הקטורת

וכאן אנו חוזרים למשכן. ניחוחה הנפלא של קטורת הסמים, המוקטרת אל מול פני ארון הברית, נועד כדי ליצור תחושת הערצה מיוחדת למקום שכל כולו מוקדש לעבודת ה'. היתה זו תערובת נדירה של תבלינים ייחודיים, וברגע שהאדם נכנס אל בית האלקים, הריח המופלא חדר אל נשמתו וגרם לו להרגיש שזהו מקום חשוב. הניחוח המענג השתלט על האדם וטבע בנפשו אהבה וכבוד לבית ה', ורומם את עבודת ה' בעיני האדם.

למדים אנו מכאן יסוד חשוב ומיוחד: הקב"ה לא הסתמך רק על שכלו של האדם, שיבין מעצמו שעבודת בית המקדש היא הדבר המתוק ביותר בעולם - לא ולא; הוא עורר את התחושה הזו בכך שיצר בבית המקדש ריח טוב ונעים! דבר זה אמור להוות עבורנו שיעור חשוב ביותר. עלינו ללמוד מדרכי הבורא, ו"להקטיר קטורת" בפני כל מה שקשור לתורת ה'.

מאדירים את הרשע

התורה מלמדת אותנו כאן יסוד חשוב ביותר, שעלינו לדאוג שלדברים הטובים בעולם הזה יהיה ריח נעים וטוב. בקרב אומות העולם, זה תמיד היה הפוך. מאז ומעולם, הם דאגו שלדברים הבלתי חשובים יהיה ניחוח נעים. היו להם קירקסאות מפוארות, אצטדיוני רֶשֶׁע, אליהם היו נוהרים אלפים כדי לחזות במחזה ה"מרהיב" של בני אדם המושלכים לאריות. עבורם, לזה היה ניחוח מתוק; זו היתה ה"תרבות" המוערכת על ידי האצולה הרומאית. בני המשפחה היו נאספים יחד כדי לחוות כמה שעות של תרבות טובה. הם היו יושבים בצהרי יום ראשון וצופים בהנאה במחזות הנוראיים הללו.

לגויים של ימינו יש גם כן דברים דומים. אנשים מגיעים כדי לצפות ב"תחרויות", שכל כולן אלימות נוראית. מלבד זאת, הם מאדירים את כל הדברים הבלתי חשובים - פריצות, ספורט, מוזיקה, סרטים - כולם מיופים על ידי הרחוב שבחוץ, בו בזמן שכל הדברים שבאמת חשובים - מזולזלים על ידם. היצר הרע עסוק בניסיון לזלזל, להקטין ולמזער את חשיבותו של כל דבר טוב בעולם הזה. אל נא תזלזלו בכוחו של היצר הרע! הוא הכח החזק ביותר בעולם! זו הסיבה שהעולם כולו מביט בעין שלילית על ציבור היראים. על הרשעים תמיד יש לימוד זכות, אולם ריחם של החרדים לדבר ה' תמיד מובאש בעיני העולם. וככל שהוא חרדי יותר, כך הוא גרוע יותר.

השכונות הטובות ביותר באמריקה

זכורני שהיה פעם יהודי, שהיה ממנהיגי וועדת "איפא"ק" (שדולה פרו-ישראלית בקונגרס האמריקני), הוא היה הנשיא או המנכ"ל שלהם, ופעם הוציא הצהרה, לפיה הוא מעולם לא נסע לברוקלין כי הוא אינו אוהב להיות בקרבת היהודים החרדים, שמהם נודף ריח בלתי נעים לטענתו. עיתון ה"ניו יורק טיימס" אהב את זה, והדפיס את הדברים פעמיים.

למען האמת, היצר הרע עובד קשה גם בקרב יהודים חרדים, ולצערי הרב, הוא מצליח בכך. לכן אנחנו שומעים לפעמים יהודים חרדים הלועגים לחרדים אחרים; הם לועגים לכל דרך בעבודת ה' אותה הם חושבים לקיצונית מדי.

היה פעם יהודי שומר תורה ומצוות, תשוב מדינת ווירג'יניה, שהתקשר אלי לאחר שחזר הביתה מביקור בשכונת בורו פארק שבברוקלין. הוא אמר לי, "אני כל כך שמח לשוב הביתה! בורו פארק מדי עמוסה בחרדים; הם כל כך קיצוניים! וכולם שם מרמים את הממשלה וחיים על קצבאות". אמרתי לו, "האם שמת לב מה אמרת עכשיו? כך אתה מדבר על אנשינו הטובים ביותר?! אתה עושה פשע נורא! אתה מדבר על האנשים הטובים ביותר באמריקה". בשכונת בורו פארק יש רחובות שלמים של יהודים שומרי תורה ומצוות. ליד כל דלת יש מזוזה. ובפנים - הבתים מלאים בילדים! בתים מלאים בקדושה, כל בית הוא בית מקדש של ממש! אני אומר שבכל בית יש ריח של קטורת! איני מגזים - יש בו ניחוח מתקתק ונעים.

יופי אמיתי

זהו הלימוד מהקטורת. אנחנו מריחים ניחוח מתוק בדברי התורה, ועלינו לאזור חלצינו ולעמוד כנגד היצר הרע מבלי לפחד לומר את האמת, וליצור ניחוח מתוק סביב כל מה שקשור לה' ולתורתו. כל דבר שיש לו קשר לעבודת ה', הוא יפה בעינינו. כל מה שקשור לעם ישראל - כמובן שכוונתי לעם התורה, שומרי התורה - כל מה שקשור לעבודת ה', הוא יפה ונעים. כמובן, כל דבר "יהודי" שאינו שייך להשי"ת, אינו יהודי. גם אם זה נמצא בארץ ישראל, אם זה לא של ה', אם זה לא תורה, אין בזה יופי. אבל כל מה ששייך לקב"ה - מצוותיו, תורתו, ודרכיו - כולן יפות.

וזה היופי היחיד שאנחנו מכירים בו - בעינינו אין דבר יפה יותר מיהודי השומר את מצוות התורה; וככל שהוא יותר אדוק, כך הוא יפה יותר. באידיש אומרים "א' שיינער איד", שתרגומו המילולי הוא "יהודי יפה", אולם

מצליחים במטרתם בחיים - הם בונים משכן עבור השכינה!

בימינו ישנם אנשים המזלזלים בזה. הם חושבים, מילא אם ה"שווער" קונה לך רכב ומשלם עבור דירה נחמדה, בסדר, למה לא להיות אברך כולל על חשבוננו? אבל לחיות בפשטות שכזו? רבים הם האנשים שחיים כאלו אינם עושים עליהם כל רושם. אבל זו טעות. אברכים אלו יחד עם נשותיהם, המוותרים על הנאות העולם עבור חיים נעלים שכאלו - עליהם גאוותנו!

כמובן, בעודם חיים בין הגויים, יהודים רבים מאבדים את נקודת המבט הזו; הם מפתחים סלידה מהשקפות יהודיות, משום שכל הדברים הטובים, מתועבים על ידי הסביבה בה אנו חיים. וזה משפיע גם עלינו - ללא ספק. ולכן חשוב מאוד, בכל זמן, לזכור את מצות הקטורת, שמלמדת אותנו לרומם ולהאזין על העולם כולו את כל הדברים הטובים, ולהפיץ לכל עבר את ריחם הנעים.

תכנית לחיים

אם מקבלים אנו על עצמינו לקחת ברצינות את המשימה הזו, ללמוד מהקטורת את המוטל עלינו - לרומם את קרנה של עבודת ה' בעיני העולם כולו - ובהחלט עלינו לקחת זאת ברצינות - כדאי לנו מאוד להאזין בקשב רב לדבריו של רבינו יונה בענין זה.

וכה כותב רבינו יונה בשערי תשובה (השער השלישי מאמר קמח): "כי הדבר ידוע אשר מדרכי קידוש השי"ת, להודיע בכל מבטא שפתים וכל אשר ירמזון עינים ובכל הנהגה ופועל ידים, כי יסוד לנפש האדם וצבי עדיו, והטוב והעיקר והתועלת והיקר אשר בו עבודת השי"ת ויראתו ותורתו".

רבינו יונה מלמד אותנו שיש לנו תפקיד חשוב ביותר - לא רק תפקיד אלא תכנית לחיים, אותה עלינו להוציא אל הפועל, תוך שימוש בכל הכוחות הקיימים בנו: להודיע לכל - לאחרים כמו גם לעצמנו, שהיופי המושלם ביותר הקיים בעולם נמצא בכל מה שקשור לקב"ה. במילים אחרות, מצופה ממנו לשמש כ"סוכני תעמולה" עבור השי"ת.

תעמולה סובייטית

אני זוכר כשהאימפריה הסובייטית עוד הייתה קיימת, התגוררו באמריקה אלפי מרגלים רוסיים. ומה היה תפקידם? היה להם תפקיד אחד בלבד - להפיץ תעמולה לטובת אמא רוסיה. היה עליהם להתערב בין האנשים, ולהשמיע דברי שבח בעד רוסיה.

אין הכוונה לאדם בעל מראה חיצוני מרשים, אלא ליהודי ירא שמים. עבורנו, כל יהודי טוב הוא יפה, ואם הוא אינו שומר מצוות, הוא אינו יפה. הוא נכה. יש בו משהו מוזר. אבל יהודי טוב? אין דבר יותר יפה ממנו!

יופיו של בן ישיבה

הנה לנו בחור ישיבה. מהי גישתך כלפיו? מה אתה חושב כשאתה רואה אותו? אתה סובל אותו, זה הכל. יתכן שאתה אפילו חושב לפעמים שאתה נעלה יותר ממנו. אולי אתה חושב שהוא טיפש. הוא לא יודע כלום על העולם הגדול, הוא לא איש מעשי.

תשכח מהמחשבות המטופשות הללו! הגמרא אומרת שיום יבוא, "ומלאה הארץ דעה", אנשים יבחינו באמת - לא רק שהם יבחינו בו, הם יריחו אותו: "אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב עתידין בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון" (ברכות מג, ב). יבוא יום שבו אנשים יראו בני ישיבה, בחורי חמד שאינם חוטאים - הם נוהגים בקדושה, ולא מכירים סרטים ולא שחקני ספורט - וכאשר יראו אותם, ירגישו באוויר את ריח הבושם הנפלא, כמו משב רוח נעים הנושב מעצי הלבנון! אם הגמרא אומרת כך, פירושו של דבר הוא שזו האמת! וכך מצופה מאיתנו לחשוב כבר כעת. כשאתה רואה בחור ישיבה, עליך לייצר בדעתך את ניחוחם הנעים של עצי הלבנון.

אם אתה עושה כן - אשריך!

הריח המתוק ביותר בעולם הוא של אברכי המשי היקרים. הם צעירים, חסרי אמצעים וחסרי כח השפעה, אולם הם מסורים ללימוד התורה הקדושה. אנשים היושבים מבוקר עד ערב בבית המדרש, מהם עולה הניחוח הנעים ביותר. וכך גם לגבי נשותיהם! נערה צעירה, מלאה בשאיפה אמיתית לבנות בית של תורה, נישאת לבן ישיבה, שאומר לה מראש, "אין לי שום כסף, אז נצטרך לגור במרתף בבורו פארק - בקצה בורו פארק, בשכונה היספאנית. והמרתף גם לא יהיה כל כך נקי; בבניינים הללו שורצים כל מיני מרעין בישין. אבל שכר הדירה שם הוא הזול ביותר שיכולתי להשיג, ואני רוצה לשבת וללמוד". והיא אומרת, "אני בפנים - זה מה שאני רוצה!"

וכך הם עוברים למאורה הקטנה הזו; זה כל מה שזה, מאורה! לא קל להם שם. כל האוכל חייב להיות מכוסה; אחרת, יגיעו אליהם העכברים. בכל ערב הם מניחים מלכודות עכברים, ובכל בוקר היא מרססת את פינות החדר בתרסיס נגד תיקנים. אבל הם חיים באושר; הם

חשבת על כך פעם? אתה הולך לבית הכנסת שלש פעמים ביום כדי לדבר עם הבורא יתברך! הלא דבר הוא! "אה!" תוכל לומר כאשר אתה חוזר ממעריב, "איזה עונג הוא לדבר עם ה' - אין תענוג כזה!"

אני זוכר שכאשר הייתי ילד קטן, שמעתי פעם יהודי מבוגר אומר: "איזה מעריב 'גישמאק' התפללתי זה עתה!" אינני יכול לשכוח את זה. הייתי אז בן עשר, ולמדתי באותו ערב שאפשר להתפלל מעריב מתוק. אם מתפללים נכון, זה יכול להיות תענוג אמיתי.

תעמולה בשלחן השבת

על האדם מוטל לחשוב תמיד מה הוא יכול לומר לבני ביתו. בכל פעם שיש לך הזדמנות, תאמר מילה טובה על חסדי ה' שחווים בעולם הזה, על התורה ועל מצוותיה. תנסה תמיד למצוא מילים שיגרמו לבני משפחתך להעריך את לומדי התורה ואת מצוותיה. אינך צריך להיות למדן גדול כדי לשוחח על יקרותן וחשיבותן של המצוות, ולגרום לבני משפחתך להתרשם עד כמה חשוב להיות עובד ה'. כל מה שאתה צריך זה רק להבין את תפקידך, להיות תעמולן של השי"ת, ואז נושאי השיחה בביתך הופכים לחלק מהתכנית שלך. אל תחשוב שהם לא מקשיבים! הדברים חודרים ומחלחלים אל תוך דעתם לעולם ועד.

כמובן שכשיושבים עם המשפחה בשלחן השבת או אפילו ביום חול, זוהי הזדמנות נהדרת. תכין מראש כמה מילים; תדבר על כמה שזה חשוב להתפלל בכוונה. תדבר על חשיבות לימוד התורה - רומם את תורתו של השי"ת עד לשמי השמים! תדבר אתם על מעמד הר סיני, אותו אירוע אדיר שבו דיבר השי"ת אל עם שלם. "אנחנו העם היחיד בהיסטוריה העולמית שה' דיבר אתם!" דבר על כך שוב ושוב.

מפעם לפעם תדבר על יפיה ותפארתה של עבודת ה'! על היופי שבצניעות, ועל הגדולה שבאהבת כל אחד ואחד מישראל. דבר על יפיה של שמירת הלשון, עד כמה חשוב להיות למדן, ועל גודל החובה לציית לכל מילה של השי"ת בכל תחום שהוא. אלו הם נושאי השיחה בבית יהודי הנאמן להשי"ת. זהו בית שבו עדיין בוערת אש הקטורת בכל יום, אל מול פני קדש הקדשים.

בשבחם של ילדי ישראל

גם כשאתה מדבר על ענייני עסקים במשרד, תזרוק מדי פעם איזו מילה טובה על עבודת ה'. אגב אורחא תזכיר, "הלכתי אתמול לאסוף את בני מה'חידר' - כמה נחמד היה לראות את הילדים הנפלאים הללו. תענוג לראות איך שהם מתנהגים". כשחולפות על פניך בנות

פעם עמדתי בתור בסניף הדואר, ובעודי ממתין לתורי, ראיתי שם אדם האוחז בידו שלט שבו נכתב, "הסוף לנשק הגרעיני! אומרים לא למלחמה נגד רוסיה!" הוא ביקש מאנשים לחתום על עצומה הדורשת מארה"ב להפסיק לייצר נשק גרעיני! "אנחנו מבזבזים את כספנו על נשק", כך פנה אלי ואמר, "כאשר ביכולתנו להאכיל אנשים בכסף הזה, כפי שעושים ברוסיה". הוא סיפר לי סיפורים כיצד ברוסיה כולם שבעים ומאושרים.

הם היו פרוסים בכל מקום! ובכל פעם שהם יכלו, בכל הזדמנות, הם זרקו מילה טובה בעד הקומוניזם. בחדשות, בקמפוסים של המכללות, במשרדי הממשלה, הם היו שם כדי לומר דברי תהילה ושבח על הקומוניזם - זה היה תפקידם.

תעמולה כשרה

להבדיל אלף אלפי הבדלות, זה התפקיד שלנו בעולם הזה! אלא שבמקום להיות סוכנים של שקר, במקום להפיץ תעמולה עבור אידיאלים ריקים, רבינו יונה מלמד אותנו שכל יהודי צריך להרגיש שהוא סוכן של הקב"ה, שנשלח לעולם הזה כדי לדבר; עליו לראות את עצמו כתעמולן של האמת, שמחפש תמיד הזדמנויות לדבר על כל מה שקשור אל השי"ת.

זו תוכנית לחיים עבור כל יהודי. אינך חייב להיות דרשן או מרצה מקצועי; מדובר בתפקיד השווה לכל נפש - כל איש ואשה, כל בחור ובחורה, אם רק יתנו את דעתם לענין, יכולים להפוך את הדיבור בעד ה' יתברך למשימת חייהם. גם נערים ונערות צעירים, אם הם חכמים, יכולים למצוא דרכים כיצד להפיץ את התעמולה בין חבריהם. חבריך אינם צריכים לדעת ששמעת את השיחה הזו, הם לא יידעו שאתה פועל על פי תכניתו של רבינו יונה, אבל אתה תמשיך לטפטף רעיונות ומושגים של תעמולה עבור השי"ת.

נניח שאתה הולך כעת למקום כלשהו, אולי לחתונה או לאיזה מפגש משפחתי, הכן את עצמך מראש. "כעת אני הולך לנצל את ההזדמנות שיש לי, כדי לעשות תעמולה למען כבוד עבודת ה'. אספר על הישיבה בה ביקרתי אתמול, שבה לומדים מאות בחורי חמד, או על ספר חדש שראיתי, המלא בחידושי תורה נפלאים". בכל פעם תוכל לבחור נושא אחר.

תפילה מתוקה

כאשר אתה יושב יחד עם רעייתך לארוחת ערב, תגיד איזו מילה טובה בשבח המצוות. תאמר לה שחשבת על מצוה מסוימת, כמה שהיא נהדרת. "המצווה הזו היא באמת משהו!" כך תאמר. תשבח את התפילה!

חשש "חדש". העובדה שיהודים הגיע לשכונת וויליאמסבורג והחלו כעת לייצר מוצרים כשרים ולייצא אותם אל העולם כולו - הוא קידוש ה' אדיר. אל נא תחשבו שדבר קטן הוא. אמנם הם עושים זאת מתוך כוונה עסקית, אך העסק המוטל עלינו הוא להפיץ את זה, כחלק מהתעמולה למעו ה' יתברך.

השכר הגדול

מפאת חשיבותה העצומה של התכנית הזו בעיניו של הקב"ה, השכר שנקבל על הוצאתה אל הפועל, גם הוא גדול ועצום. הסכיתו ושמעו את המשך דבריו של רבינו יונה שם: "ויזכה בזה, בהגיון לבו ומבטא שפתיו, בלא יגיעה ופועל כפים, זכות גדולה עד שמים" - אם תהפוך את התכנית הזו לחלק מעבודת החיים שלך, אם תנצל את ימך להקטיר קטורת ריחנית על מזבח עבודת ה' וכל הקשור אליה, תזכה, ללא כל עמל גופני - על ידי דיבור בלבד - לשכר שהוא גדול כל כך, שמגיע עד השמים.

מי שמרומם את עם ישראל לגובהי מרומים, שכרו גם הוא יהיה מהמקומות המרוממים ביותר. עד כדי כך חשובה היא משימת החיים הזו!

כאשר אדם גדול כמו רבינו יונה מציע לנו הצעה שכזו, "ויזכה... בלא יגיעה ופועל כפים, זכות גדולה עד שמים" - הרי שזו הצעה שאי אפשר לסרב לה. ולא רק שאסור להו לסרב לה, אלא שעלינו לאחוז בה בשתי ידינו, חזק ככל האפשר! שכן כפי שלמדנו, בפנינו כאן עומדת אחת ההזדמנויות הגדולות והנפלאות ביותר בעולם הזה - לרומם ולפאר את הערכים החשובים לנו.

אמרו צדיק כי טוב

אחד מאותם ערכים חשובים שעלינו לדבר בשבחם הם האנשים החשובים. וכך למדנו אותנו ישעיהו הנביא (ג, י): "אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב". יש המפרשים ש"אמרו" הוא מלשון אמירה, וזה בוודאי בכלל כוונת הפסוק, אולם למעשה יש כאן דבר הרבה יותר גדול. "אמרו צדיק" פירושו "שבחו ורוממו את הצדיק", מלשון "אֵת ה' הָאֱמַרְתָּ הַיּוֹם" (דברים כו, יז) [עי' מצודת ציון שהוא לשון מושאל מ"בְּרָאשׁ אָמַר" (שם יז, ו), שפירושו בראש צמרת העץ]. אם כן, פירוש הפסוק הוא "אמרו צדיק" - רוממו את הצדיק עד לשמי שמים, "כי טוב" - כי זהו הדבר הטוב לעשות בעולם הזה. לא רק שהצדיק הוא

בית יעקב, נצל את ההזדמנות להקטיר קטורת: "אה! ברוך ה'! בנות חרדיות צנועות!"

אנחנו גאים בבנות אלו; עליהם תפארתנו ותהילתנו! אסור להחמיץ שום הזדמנות לרומם את קרנן עד השמים. אנחנו משתבחים בנוער שלנו! בכל העולם כולו אין כמו ילדי וילדות ישראל שומרי התורה והמצוות. לכן אסור לנו לשמור את הדברים לעצמנו, להיפך, עלינו לדבר על כך תמיד; עלינו למצוא כמה שיותר דרכים ואמצעים כדי להפיץ את התעמולה הזו לעולם, לספר להם על גדולתם של ילדי ישראל.

להבדיל, הבנים והבנות הלומדים בבתי הספר הקתוליים - הם אמנם טובים יותר מאלו שבבתי הספר הציבוריים, אבל בכל זאת, אין מה להשוות כלל וכלל! יש להם מושגים אחרים לגמרי של דרך ארץ - ללא שום השוואה!

אנחנו חיים חיים הגונים - הגויים מדברים על הגינות, אבל למעשה, ישנו רק גוי אחד בארץ, יש רק אומה הגונה אחת ויחידה, ואלו הם היהודים שומרי התורה והמצוות.

משאיות של קידוש ה'

אנחנו אומה של אנשים מיוחדים במינם; כל יהודי ירא שמים הוא אבן חן, יהלום יקר-ערך, ומחובתנו לדבר על כך. הם בוודאי לא ידברו על זה; אל תחכו שהגויים יקטירו קטורת ויגמרו עלינו את ההלל; זה התפקיד שלנו בעולם הזה.

עלינו לחפש תירוצים לדבר על כך. אתה הולך ברחוב יחד עם אשתך וילדיך, תפנה אליהם ותאמר, "כמה נפלא הדבר לראות משאית גדולה - שאורכה כחצי רחוב - נוסעת בכביש שकेל דופנה מתנוסס הכיתוב ענק: 'חלב ישראל!' ספר לאנשים סביבך כמה שזה יפה. לפני זמן לא רב, לא ניתן היה להשיג חלב ישראל באמריקה. לאחר שחזרתי לארה"ב מאירופה, פעם בחודש היה מגיע איכר יהודי, שהביא לנו חלב מהפרה שלו. החלב אף פעם לא היה טרי, ותמיד היה זה חלב מלא. אבל היום, "מהדרין - חלב ישראל" כתוב באותיות גדולות על גבי המשאית. ספר לילדך כמה שזה מרגש אותך.

והנה, מיד מאחוריה, מגיעה משאית נוספת, עליה כתוב "קמח", הנושאת קמח מתבואה של "ישן", ללא

ניתן להשיג ספרי רבינו בחנויות ספרי קודש ואצל המפיצים:

ספר שערי אורה-ועדי מוסר, ספר לב אביגדור-עבודת האדם בקניני השלמות מכתב יד: קולמוס 072-244-1670
תפילת אביגדור-פירוש וביאור על התפילה מכתב יד: אזל מן השוק

זו של "אמרו צדיק" - לרומם ולהאדיר את מעלותיו של רבם הצדיק.

מי שאינו מצליח להגיע לכלל הסכמה מיהו צדיק, יוכל לחזור כמה דורות אחורה. אין ספק שאפשר לבוא לכלל הסכמה על גדולי הדורות. כולם מודים שה"שפת אמת" היה ענק בתורה. כולם נהנים מספריו, ואנחנו גם סומכים עליו להלכה. לפני שנים לא רבות זכינו לרבינו ישראל סלנטר - שהיה צדיק עצום! אין על כך כל שאלה. מכל עבר יש לנו גדולים רבים! ספרדים, אשכנזים, ליטאים וחסידים - מכל העדות והחוגים! אז מדוע שלא נדבר בשבחם?

לך עוד יותר אחורה! אביי ורבא! ספר לאנשים עד כמה אנחנו אוהבים את רבא; אה! רבא הוא חיינו! אנחנו אוהבים את אביי; אנחנו אוהבים את כל האמוראים! את רבה ורב יוסף, את רב יהודה ואת רב חסדא. עלינו לאהוב אותם, ולדבר אודותם בכבוד הגדול ביותר.

נושאים לשיחה

לעתים מתקשר אלי בחור שמתחיל שידוכים, כדי לשאול אותי על איזה נושאים כדאי לשוחח בפגישה הראשונה. אני אומר, "אמרו צדיק" - דברו על גדולי ישראל! בוודאי שעליך לדבר על גדולי ישראל. מדוע צריך לדבר על ביל קלינטון?! נושאי השיחה שלנו צריכים להיות על גדולי ישראל, לא על פוליטיקאים. ככל האפשר, עלינו לדבר דברי שבח ותהילה כלפי צדיקים וכלפי כל דבר טוב.

אני חושב שהשכינה תשרה על החתן והכלה אם הם מדברים על גדולי ישראל, על צדיקים ותלמידי חכמים. היא מאזינה לסיפוריו אודות גדולי ישראל. הוא אומר, "ראש הישיבה שלי הוא אדם גדול! הוא למדן ובעל מידות טובות! והמשגיח שלי בישיבה - צדיק של ממש!" והיא משבחת באזניו את הסמינר שלה ואת הצדקניות שבונות את האמהות העתידיות של עם ישראל. אל תחשבו שזה טיפשי - זו הדרך לדבר; לייפות את כל הדברים שיפים בעיני ה'. "אמרו צדיק!" רוממו את הצדיקים! כך אנו בונים את חיי הנצח שלנו - סביב יופיו המיוחד של עם ישראל.

הכל חייבים

עלי לציין כאן נקודה חשובה. ב"אמרו צדיק" נכללת החובה לשבח כל יהודי הנאמן לה' ולתורתו. "צדיק" אין פירושו דוקא אדמו"ר שיש לו חסידים; לא צריך להיות "בעל מופת" כדי להחשב צדיק. כל איש או אשה שומרי תורה ומצוות הם צדיקים - וכמו שאומר הפסוק "עֲמֵךְ

טוב, אלא אתה גם כן טוב, משום שבכך שאתה מאמיר ומשבח את הצדיק, אתה ממלא את תפקידך הגדול בעולם הזה.

האם אתה מקדיש זמן כדי לשבח את הצדיקים? לא?! אם כן, אינך ממלא את התפקיד היקר הזה שהוטל על כתפך. עלינו לדבר על הצדיקים, לספר עד כמה הם גדולים וחשובים! עלינו ליידע את העולם על כך. חובה עלינו לשבחם ולרומם את קרנם בעיני העולם.

באזני מי צריך לשבח אותם? באזני כל מי שמוכן להקשיב; ילדיך, אשתך, שכניך. כשמישהו מזכיר בפניך ראש ישיבה מסוים, התגובה צריכה להיות, "אי אי אי! איזה צדיק הוא!" אם מישהו מזכיר את הגאון רבי אברהם פאם; "אי! הוא כזה צדיק; צדיק ועניו". הגר"ש בירנבוים - הו, צדיק גדול! הוא מקדש את כל האזור. הגאון רבי אהרן שכטר; צדיק של ממש.

עלינו לשמוח מאוד כאשר השמות הללו מוזכרים, כי הם נותנים לנו הזדמנות להרעיף עליהם שבחים, ולקיים את הפסוק "אמרו צדיק" - לרומם את הצדיקים. אין צורך לחכות עד לאחר פטירתם, "זְכֹר צְדִיק לְבִרְכָּה" (משלי י, ז) אין פירושו רק לאחר מיתתו של הצדיק, אלא עוד בחי חיותו, "זכר צדיק" - כאשר מזכירים את הצדיק, "לברכה" - יש לברכו ולספר בשבחו.

בשבחם של גדולי ישראל

יש כל כך הרבה מה לומר על ראשי הישיבות שליט"א. אה! הוא ראש ישיבה, אדם קדוש וטהור, שיחיה לאורך ימים ושנים. תדבר על כל ראשי הישיבות - ראש ישיבת רבינו חיים ברלין, ישיבת תורה ודעת, ישיבת מיר - כל הישיבות כולם. תזכיר אותם מפעם לפעם ותדבר בשבחם. כמובן שעליך להיזהר מלהזכיר אותם בנוכחותם של הליצים, שיאמרו, "כן, אבל...", ואז הם מזכירים כל מיני התנגדויות ולשון הרע. אבל אם אתה מדבר עם אנשים הגונים, אל תחסוך במילים בשבחם של הצדיקים.

תן לאנשים שעמם אתה בא במגע, להבין שאנחנו מכבדים ומעריצים את גדולי ישראל. חשוב מאוד שגדולי ישראל יכובדו על ידי בני אומתנו, ורבינו יונה ערב לך שזכותך גדולה עד השמים! אם אתה מרומם את הטוב שבעולם, הקב"ה ירומם אותך.

לכן אני אומר שכאשר חסידים מתאספים יחד בשטיבל ומדברים בשבחיו של האדמו"ר, זה דבר טוב מאוד! מצוין ממש! וכי למה לא? בכך הם מקיימים מצוה

כָּלֶם צְדִיקִים" (ישעיה ס, כא) - ולכן עלינו לדבר תמיד בהערצה אודות עם ישראל.

איש אשר ירקח כמוהו

ובכך מסביר הרמב"ם את הטעם לדין מיוחד במינו שמצינו בקטורת: "וְהִקְטַרְתָּ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּמִתְכַנְתָּהּ לֹא תַעֲשֶׂה לָכֶם קֹדֶשׁ תְּהִיָּה לָךְ לֵה'. אִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כְּמוֹהָ לְהָרִיחַ בָּהּ וְנִכְרַת מֵעַמּוֹ" (שמות ל, לז-לח). אסור להכין את אותה התערובת כמו זו שהוקטרה בבית המקדש, ומי שעובר על איסור זה חייב כרת. חיוב כרת! על עצם העשיה, גם מבלי להקטיר אותה! מדוע עונשו של עוון זה גדול כל כך?

הרמב"ם מסביר שהטעם לאיסור זה הוא, מפני שהקב"ה חפץ שאת הניחוח המתוק הזה ניתן יהיה לחוש רק בהקשר לשכינה הקדושה. אסור שיריחו אותו באף מקום אחר, כי זהו הלימוד הגדול אותו אנו למדים מהקטורת; רק אנשים וערכים שקשורים להשי"ת, רק הם יפים בעינינו, ואותם בלבד אנו מעריצים. אותם ורק אותם. זהו אחד מתפקידיו המרכזיים והנהדרים ביותר של היהודי בעולם - לרומם ולפאר את עבודת הבורא יתברך כל ימיו, ולהפוך אותה לדבר המתוק והחשוב ביותר בעולם כולו!

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

מפיצים את התעמולה

השבוע, אעשה בלי נדר מאמץ מרוכז לדבר פעם אחת ביום בשבחם של הערכים הגדולים של התורה. בין אם זו מצוה, מידה טובה, צדיק או אחד משבחיו של עם ישראל, אתכן את יומי ואצור לעצמי הזדמנות לפתוח את פי ולהביא כבוד להשי"ת, על ידי הפיכתם של הדברים שחשובים לה', לדברים בעלי ריח מתוק בעולם הזה.

אמנם איני מצפה שחסיד סאטמר יפליג בשבחם של יהודי לייקווד... הוא מבחין ביתר קלות ביתרונות של בני קהילתו, ובאותה מדה, הליטאים אוהבים את הליטאים. אולם האמת היא, שמי שיקבל על עצמו את עבודת החיים הזו, ירומם וישבח את כל היהודים שומרי התורה. אל תגביל את עצמך! אני עצמי איני חסיד סאטמר, אבל אני יכול לספר הרבה דברים נפלאים על סאטמר. אני רואה את מעלותיהם ואת מה שעם ישראל הרוויח מהם; אני מבחין כיצד כלל ישראל כולו הושפע מקהילה גדולה ויקרה זו, שהחלה את צעדיה בארה"ב בשכונת וויליאמסבורג, ולאחר מכן התפשטה לשכונות אחרות. היתה לזה השפעה רבה מאוד, ורבים הם התיקונים שנוולדו כתוצאה מכך; כאשר כ"ק האדמו"ר מסאטמר זיע"א הגיע לויליאמסבורג, החלה מהפכה של ממש באידישקייט.

ולכן עלינו לזכור שכל זה כלול בתכנית שלנו. בכל הזדמנות שהיא, דבר בכבודם ובתפארתם של ישראל; ספר בשבחי העם היהודי וייפה אותו ככל שתוכל.

אני יכול להמשיך ולדבר על הנושא הזה במשך שעות על גבי שעות, אך ברצוני לסיים כעת, ולכן נשוב לדברי המורה נבוכים אותם הזכרנו בתחילת דברינו. הרמב"ם לימד אותנו שמטרת הקטורת שהוקטרה בכל יום בבית המקדש היתה, להזכיר לנו תמיד שעבודת ה' היא הדבר המתוק ביותר בעולם כולו, ושאין ניחוח שישווה לניחוחו.

השמיעה המיוחדת הזאת היא ברחמים יתרים, מה שאין כן בתפילת שאר הבריות. אמרו ז"ל (יומא נב, א) חביבין ישראל שלא הצריכן הכתוב לשלית, אלא כל אחד ואחד מתפלל על עצמו שנאמר... ופרש כפיו וכו' (רש"י שם).

ברוך אתה ה' שומע תפילה - הודאה על החסד הגדול שמלך מלכי המלכים מסכים ומרוצה להיות מאזין לכל תפילתינו. נכללת בזה גם ההודאה על כך שהקדוש ברוך הוא מתאווה לתפלתן של צדיקים (יבמות סד, א), והטעם שמתאווה לזה, הוא מפני שהקדוש ברוך הוא מתאווה לשלימות, ובמיוחד לשלימות הצדיקים, ותפילה היא אמצעי לשלימות גדולה בדעת ובמידות. לכן כדי לגומלם שכר טוב, לפעמים הקדוש ברוך הוא אף דוחק השלמים ליותר תפילה, כמו שבעל הכרם כותש הענבים המעולים לכל טפה יתירה של יינם הטוב. ברוך אתה המתאווה לשמוע תפלה.

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאלה:

האם זו עבירה לעבור ברמזור אדום?

תשובה:

זהו חטא גדול מאוד - אחד החטאים הגדולים ביותר. קודם כל, אתה מסכן את חייך, ומי שמסכן את חייך צריך לדעת, שלמרות שהקב"ה הציל אותך, הוא יגבה ממנו את מצוותיו בתמורה לכך. זה יעלה לאותו אדם שנים רבות של הנחת תפילין! שנים רבות של קריאת שמע! כך אומרת הגמרא: "לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה לומר שעושין לו נס, שמא אין עושים לו נס ואם עושין לו נס מנכין לו מזכיותיו" (שבת לב, א). אדם זה יגלה, שכלל לא השתלם לו להספיק את הרמזור.

בנוסף לכך, הוא מסכן את חייהם של אחרים, וזהו פשע חמור ביותר. אדם זה נחשב כשופך דמים, גם אם הוא לא הרג אף אחד. עצם העובדה שהכניס את עצמו למצב בו הוא עלול היה להרוג מישהו, מחשיבה אותו לשופך דמים בכח, וזהו חטא אדיר. העובדה ששום דבר לא קרה, אינה אומרת שאדם זה אינו אשם. אדם הנוהג בחוסר זהירות, עושה דבר המנוגד לרצון ה', והוא עתיד ליתן על כך את הדין; במוקדם או במאוחר, הוא ייענש.

פרושים וביאורים על סדר התפילה

מתוך ספר תפלת אביגדור - פירוש התפילה מאת רבינו זצ"ל

כי קל שומע תפילות ותחנונים אתה - כי לא כאלילי הגוים והבליהם שנתפתו עובדיהם הטפשים שיתרצו אל אליליהם על ידי התגודד בשרם בחרבות עד שפך דם (מלכים א, יח) ובשאר ענייני שגעון, או כמו שנתפתו להאמין שרק על ידי אמצעות כמריהם תקובל תפלתם, או על ידי מיני כשוף. לכן אמר שאלקי האמת רחוק מאד מכל ההבלים הללו ודומיהם, כי הוא יתברך קל שהוא שומע תפילות, ולא כאלהיהם אשר אזנים להם ולא ישמעו, כי אתה לא רק שיכול אתה אלא אף רוצה אתה לשמוע ורק לזה לבד נצרך האדם החפץ שה' ישמע, כי רוצה ה' לשמוע.

ההבדל בין **תפילות** ובין **תחנונים** הוא, כי תפילה מלשון מחשבה עמוקה, כמו (בראשית מח, יא) ראה פניך לא פללתי, דהיינו מחשבה המעמקת לראות את הנולד, וכמו (שמות כא, כב) ונתן בפלילים שהוא משפט הדיינים המעמיקים לחשוב מה דינו של האדם הזה. ולכן אמר התפלל בלשון התפעל, כלומר שהוא מעמיק עם נפשו בעניינים שבינו לבין קונו, מה רוצה מקונו ומה צריך לעשות להשיג רצון קונו מתשובה ומעשים טובים.

אבל **תחנונים** אינם דוקא בהעמקת המחשבה, רק בתוקף רצון המבקש למצוא חן של חנם בעד עצמו אף על פי שאינו כדאי, ולכן אמר כי קל שומע **תפילות** אתה, ואחר כך הולך מהקל אל הכבד והוסיף שאפילו **תחנונים**, בלי העמקת המחשבות, אתה שומע.

ומלפניך מלכנו ריקם אל תשיבנו - כלומר מכיון שאנו מתיצבים לפניך בבקשה, זה לבד צריך שיכריע שיפעל דבר מה בעדנו, כי בזה הלא טמון עיקר האמונה. בזה הלא מראים אנחנו שאתה לבדך הוא מלכנו [בעל היכולת והחכמה], ומהראוי שהתולה בטחונו במלך שלא ישוב נכלם, כי כבודו של המלך כאשר יראו כל יושבי תבל שהבוטחים בו לא יבושו. **ריקם אל תשיבנו**, אפילו אם איננו כדאיים תן לנו לכל הפחות מקצת בקשתינו, כי אתה מלכנו.

כי אתה שומע תפלת עמך ישראל ברחמים - מלבד שאתה שומע תפלות כל פה, הרי אתה ביחוד שומע תפלת עמך ישראל, שהם עמך כל היום, ומעולם הם עמך המיוחד כמו שנאמר לבני ישראל עם קרובו (תהלים קמח, יד).